

Vyjádření Komory auditorů k navýšení limitů pro povinný audit v ČR

Návrh nového zákona o účetnictví zveřejněný Ministerstvem financí ČR obsahuje změnu limitů pro povinný audit, a to ve dvou variantách: v první variantě se navrhuje, aby povinnému auditu podléhaly pouze velké a střední účetní jednotky, podle druhé varianty povinnému auditu mají podléhat i malé účetní jednotky, přičemž stávající limity se mění z 80 na 130 mil. Kč v případě obrátu a ze 40 na 65 mil. Kč v případě aktiv.

Komora auditorů se neztotožňuje a nesouhlasí ani s jednou z navrhovaných variant. Předně s Komorou nebylo zvýšení limitů diskutováno ani bilaterálně, ani v rámci pracovní skupiny k novému zákonu o účetnictví, jejíž jednání se zástupci KAČR aktivně účastnili, byť by se tak mohlo zdát z úvodu důvodové zprávy k návrhu zákona¹. Taktéž je zvýšení limitů v rozporu s Návrhem věcného záměru zákona o účetnictví² schváleného vládou ČR.

Pro absenci diskuse ohledně změny limitů Komora auditorů neměla možnost upozornit Ministerstvo financí na řadu souvisejících negativních a rizikových důsledků. Učiní tak v rámci připomínkového řízení, nicméně na své nejdůležitější námítky proti navyšování limitů upozorňuje i touto veřejnou cestou.

Podle odhadů Komory auditorů díky změně limitů více než 5 000 účetních jednotek přestane podléhat povinnému auditu. To přirozeně bude mít zásadní dopad na auditorský trh, který v současné chvíli považujeme za stabilizovaný zejména s ohledem na náročně budovanou kvalitu auditorských služeb, regionální dostupnost auditu a dostatečné zastoupení českých auditorů vedle auditorů nadnárodních. Výsledkem bude zesílení koncentrace auditorského trhu, což je v přímém rozporu s cílem regulace auditorských služeb v Evropě.

Za ještě závažnější však považujeme, že Ministerstvo financí blíže neprozkoumalo dopady zejména na podnikatelské prostředí v České republice, výběr daní a ochranu společnosti před škodlivými transakcemi spojenými nejen s praním špinavých peněz.

Auditoři jsou povinni se v rámci povinného auditu zabývat dodržováním zákona o boji proti praní špinavých peněz včetně dodržování mezinárodních sankcí. Omezení této funkce auditorů v době probíhající ekonomické války s Ruskem auditorská profese považuje za znepokojivé, protože tím dojde k narušení uceleného systému boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, což může mít závažné dopady na bezpečnost České republiky. Máme za to, že při přípravě návrhu zákona toto nebylo nijak zkoumáno.

Návrh ministerstva financí také nereflektuje význam auditu pro řádný výběr daní v České republice. Auditoři se vždy zabývají transferovými cenami, transakcemi se spřízněnými stranami a tudíž i vyváděním zisků z dceřiných společností do zahraničí. Auditoři u svých klientů netolerují agresivní daňové techniky ohrožující zájmy České republiky. Komora si není vědoma, že by český stát tuto funkci dokázal adekvátně nahradit, a to v době, kdy se státní rozpočet potýká s mimořádnými schodky.

Snížení množství auditů poškodí české podnikatelské prostředí, které profituje z poměrně vysoké míry „proauditovanosti“. Zejména upozorňujeme na to, že zvýšení míry neauditovaných účetních závěrek povede k sekundárním insolvencím, protože podnikatelé se budou o problémech svých obchodních partnerů dozvídat s takovým zpožděním, které jim neumožní včas na danou situaci zareagovat. Auditor je povinen nejen posoudit, zda vykazovaná finanční situace odpovídá skutečnosti, ale také je povinen ve své zprávě

¹ Dostupné na: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNCKKHUJOM>

² Viz Návrh věcného záměru zákona o účetnictví, část C.4., k bodu VIII – Audit: „Pro povinný audit se předpokládá zachování stávajícího stavu. ...“ Dostupné na: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBHXJBT1V>

upozornit na skutečnosti, které ohrožují další činnost účetní jednotky. V době ekonomického stresu, kterým v současné době podnikatelské prostředí prochází, je dostupnost takových informací zásadní. Návrh zákona zjevně podceňuje riziko řetězového selhávání českých podnikatelů.

Komora auditorů nejsou známy argumenty, které podporují navýšení limitů povinného auditu mimo ty, které jsou uvedeny v důvodové zprávě, tj. valorizace o inflaci a úspora administrativních nákladů. Byť tyto argumenty chápeme, máme za to, že nejsou tak přímočaré, jak je prezentováno v návrhu, přičemž, a to je závažnější, v důvodové zprávě zcela postrádáme vypořádání se s argumenty, které podporují zachování stávajících limitů. Komora se proto domnívá, že argumentace uvedená v důvodové zprávě je neúplná, a tudíž vedoucí k potenciálně chybným závěrům.

Komora se domnívá, že snížení administrativní zátěže nebylo dostatečně prozkoumáno. Jednak by bylo možné audit u některých účetních jednotek nahradit jednodušší a levnější službou (tzv. prověrkou), čímž by se předešlo uvedeným negativním efektům doprovázející absolutní nepřítomnost auditora v účetní jednotce. Jednak lze také českým podnikatelům ulevit od administrativní zátěže mnoha jinými způsoby, se kterými je Komora auditorů ochotna Ministerstvu financí pomoci.

Argument valorizací považujeme také za nepřesný. Není pravda, že od roku 2002 se kritéria neměnila. V případě aktiv se měnila aktiva brutto na nižší částku aktiv netto, v případě obratu došlo k vyloučení rozpouštění opravných položek, rezerv, aktivace a změny stavu zásob z výnosů. Návrh zákona u varianty II navyšuje výnosy na limit 130 milionů Kč a zároveň přepokládá, že limit nebude navázán na celkové výnosy, ale pouze provozní (běžné) výnosy. Takový dopad by byl mnohem větší a v důvodové zprávě není tato skutečnost vyčíslena. Byť zvažování inflace chápeme jako validní argument, je nutné vzít v úvahu i to, že v důsledku covidu a nyní i války na Ukrajině a očekávané recese dochází ke snižování objemu výkonů.

Komora také nesouhlasí se zrušením povinnosti konsolidace středních konsolidačních celků, a to ze dvou zásadních důvodů: (1) při zvýšení limitů se účetním jednotkám vyplatí své podnikání rozdělit do více společností, a tak, díky absenci povinnosti konsolidace, obejít zákonné ustanovení o povinnosti auditu. (2) S ohledem na ekonomický vývoj lze očekávat růst trendu insolvenčí. Nepříznivou ekonomickou skutečností lze přitom velmi dobře skrývat pomocí transakcí se spřízněnými stranami v rámci ekonomické skupiny. Skutečný stav takové ekonomické skupiny je schopna odhalit pouze konsolidace. Zrušením povinnosti konsolidace pro střední skupiny proto návrh zákona zásadně ohrožuje obchodní partnery a věřitele těchto ekonomických skupin pro ztrátu transparentnosti účetního výkaznictví, což je v rozporu s cíli deklarovanými v návrhu zákona.

Komora auditorů se nebrání diskusi o změně limitů pro povinný audit. V této souvislosti však chceme upozornit nejen na špatné načasování omezování auditu, ale i na negativní zkušenosti ze zahraničí se zvyšováním limitů auditu a jejich následným opětovným snižováním (např. Švédsko, kde je nově limit obratu pro povinný audit pouze 7,5 milionu Kč, aktiva 3,75 milionu Kč a 3 zaměstnanci, či Itálie), a to z důvodu vyššího počtu insolvenčí nebo negativního dopadu na výběr daní. Dále chceme upozornit na alternativní řešení, např. zavedení prověrek, které jsou jednodušší, levnější a rychlejší než audit.

Tuto diskusi vede celá auditorská profese. Komora tedy plánuje požádat svou členskou základnu o oslovení volených zástupců (poslanců a senátorů) s prezentací závažnosti problémů, které návrh Ministerstva financí přináší.

Výkonný výbor Komory auditorů ČR